

Záhadná červená poštovní schránka v Belize

Podací poštovní schránky se u nás používají už více než 200 let (do této doby je ale započítáno i údobí, kdy byly zpočátku – tak trochu nelogicky – umístovány uvnitř poštovních úřadů). Ve Velké Británii je jejich historie kratší, první byly instalovány v roce 1852 na ostrově Jersey. Po dvě desítky let měly britské schránky barvu zelenou a teprve v 70. letech předminulého století začala být používána červená, s níž je známa dodnes.

FRANTIŠEK BENEŠ

Zářivě červené schránky typického válcovitého tvaru (tvarem připomínají hydrant) se rozšířily nejen na britských ostrovech, ale vlastně po celém britském impériu, nad nímž až do poloviny minulého století slunce nezapadalo. A protože byly vyrobeny bytelně, přes nepřízeň počasí se s nimi v mnoha státech světa můžeme setkat dodnes.

Alespoň já se po nich při cestách rád dívám a fotografuji si je, od Fiji na východě po nedaleké tichomořské ostrůvky za datovou hranicí, a tedy vlastně na západě, od Shetland na severu po Falklandy na jihu. Možná vás překvapí, že s historickými sloupovými poštovními schránkami se můžete setkat i v zemích, v nichž Britové nikdy nevládli, například v Japonsku nebo Číně (tam jsou i zelené) a příkladů bychom mohli uvést mnohem více. To je ale téma pro jiný článek, dnes se chci na britské „pilířové“ schránky (jak se jim také říká) podívat z odlišného hlediska – podle monogramu, který na sobě nesou.

Umístěn bývá na čelní straně, pod vyhazovací otvorem, a snadno podle něj poznáme období, kdy byla schránka vyrobena. Jde totiž o monogram aktuálně panující hlavy Spojeného království. Na rozdíl od některých jiných předmětů nesoucích takové označení, poštovní schránky zůstávají v provozu i po skončení panování, a tak se můžeme setkat s celkem šesti různými monogramy, jak si v tomto článku ukážeme.

Nejstarší je přirozeně monogram „VR“ (Victoria Regina), označující královnu Viktorii, která panovala

více než 63 let (1837-1901). I když jde o historicky druhé nejdelší období vlády britského panovníka, poštovních schránek s jejím monogramem nalezneme už málo – většina přes svou bytelnost nepřežila hlodání zubu času. Já jsem se s jednou dochovanou setkal minulý měsíc na Britských Panenských ostrovech, konkrétně v přístavu ostrova Virgin Gorda. Zda je dosud v provozu nevím, ale podle visacího zámku soudím, že nějakému využití pořád slouží.

Karibský ostrov Virgin Gorda – a jeho čtyři tisícovky obyvatel – počátkem září roku 2017 zle poznal hurikán Irma. Poničeny byly silnice, polámané stromy, auta létala vzduchem jako dětské hračky. Prakticky všechny domy tu přišly minimálně o střechu, pokud nebyly úplně pobořeny. Nefungovala elektřina, netekla voda, bylo přerušeno veškeré spojení. Taxikář, který nás tu vezl, patřil podle svých slov k těm šťastnějším, z domku mu zbyly alespoň zdi... Jeho i tak přátelské chování se změnilo ve vysloveně srdečné, když zjistil, že jsme z Česka (překvapilo nás, že vůbec nějaké Česko zná!). Jak nám totiž řekl, když bylo nejhůř a pomoc vlády nepřicházela, postiženým obyvatelům po skončení řádění hurikánu podal pomocnou ruku český podnikatel Petr Kellner, který tu má dům. Na ostrov nechal lodními kontejnery rychle dopravit veliké množství stavebního materiálu, generátory, pily, balenou vodu, a všechno jim to zdarma poskytl. Vedle toho úřadům na ostrově daroval velkou částku na obnovu infrastruktury. Místním se i díky tomu daří překonávat důsledky přírodní katastrofy, a tak se možná nového nátěru dočká i letitá poštovní schránka ve zdejší přístavu.

Po Viktorii nastoupil na britský trůn její syn Eduard VII. (1901-10) a schránky z doby jeho panování nesou monogram „E VII R“ (Edward VII Rex).

Schránka s monogramem „VR“.

Schránka s monogramem Eduarda VII.

Dalším v pořadí byl Eduardův syn Jiří V. (1910-36), nám dobře známý jako zapálený filatelista a předseda nejstarší filatelické společnosti světa. Schránky z jeho období nesou monogram „GR“ (George Rex) a kupodivu na nich nebývá římská pořadová číslice „V“.

Schránka s monogramem Jiřího V.

Po Jiřím V. na trůn nastoupil jeho starší syn Eduard VIII. (1936), který však vládl jen necelý rok, neabsolvoval korunovaci a ve známé aféře kvůli svému milostnému vztahu s dvakrát rozvedenou Američankou po 325 dnech abdikoval. I přes krátkou dobu jeho vlády bylo zhotoveno zhruba 150 poštovních schránek s jeho monogramem „E VIII R“ (Edward VIII Rex), vzhledem k tomuto malému počtu však není snadné na nějakou natrefit.

Monogram Eduarda VIII.

Rok 1936 byl v historii Spojeného království unikátní tím, že v něm vládli tři panovníci – už zmíněný Jiří V. a Eduard VIII., po němž na trůn nastoupil jeho mladší bratr Jiří VI. (1936-52). Poštovní schránky z té doby nesou jeho monogram „G VI R“ (George VI Rex).

Schránky s monogramem Jiřího VI.

Současnou hlavou Spojeného království – a současně historicky nejdéle panující – je královna Alžběta II. Vzhle-

dem k délce jejího panování (1952 – dosud) je poštovních schránek s jejím monogramem „E II R“ (Elizabeth II Regina) samozřejmě nevíce. S jednou takovou jsem se vyfotografoval letos v lednu ve středoamerickém Belize, nám filatelistům spíše známém pod starším názvem Britský Honduras.

Nebyla to však jediná podoba monogramu na poštovní schránce, s níž jsem se v Belize City setkal. Na Albertově ulici v centru města mě zaujala klasická červená sloupová schránka nesoucí záhadný monogram „F H R“! Co by to bylo za panovníka? Teprve když jsem se podíval zblízka bylo vidět, že omšelá letitá schránka nese stopy poškození – protože stojí na křižovatce, může jít o důsledky dopravní nehody. Šlo tedy původně o monogram „E II R“, který byl ne-

dokonale opraven? Plastická dolní vodorovná nožka prvního písmene („F“) však byla vpravo dokonale zakončena, a úplnou záhadou byla vodorovná čárka v prostředním písmeni („H“), které samozřejmě mohlo vzniknout z původní římské dvojky („II“), ale ta spojnice byla nejen černá, ale i trojrozměrná!

Na detailnější fotografii je vidět, že s největší pravděpodobností jde přece jen původně o schránku s monogramem Alžběty II., k jehož změně došlo v průběhu její opravy. Je pozoruhodné, že tato chyba unikla pozornosti místní poštovní správy a že se jí – zjevně po mnoho let – nepokusil nikdo opravit (což by šlo snadno – stačilo by chybějící příčku v „E“ domalovat černě a přebývající spojnicí v „H“ naopak odstranit červenou barvou). Alžběta druhá je přitom hlavou státu Belize, její vyobrazení tu mají na bankovkách a mnohé zdejší známky nesou její portrét nebo monogram.

Na druhé straně tak vznikla zajímavá odlišnost, které si však kupodivu vcelku nikdo nevšimá. Tato historická schránka je přitom mezi turisty populární a často si ji fotografují. Na internetu jsem na cestovatelských webech našel několik jejích vyobrazení, nikdo však v popisku neupozorňuje na odlišnost v monogramu (možná je tedy časopis Filatelie první, kdo o tom píše).

A když už jsme v Belize, podívejme se na tuhle málo navštěvovanou zemi blíže. Byl jsem tu poprvé a před příjezdem jsem si představoval, že půjde o nějaké středoamerické Monte Carlo nebo Macao, prostě malou bohatou zemi s mrakodrapy a promenádami s luxusními obchody. Snad mě k tomu vedly novinové zprávy, že sem před vyšetřováním uprchl jeden ze šéfů rozkradených Harvardských investičních fondů,

Přístav v Belize City na historické pohlednici - jeho podoba se do dneších dnů příliš nezměnila.

snad reklamní spoty amerických realitních kanceláří nabízející tu prodej luxusních bytů a vil. Nic takového jsem však v Belize nakonec neviděl. Belize City (bývalé hlavní město) ležící na pobřeží se skládá především z omšelých nízkých rodinných domků, často na vysokých sloupech, protože část města leží pod úrovní hladiny moře. Podobně chudíče to vypadá i ve vnitrozemí. Moře je tu kalné, jak do něj po častých deštích přináší zeminu největší zdejší řeka stejného jména – Belize. Moc turistů sem proto nepřijíždí, a pokud se chtějí vykoupat, musejí vzít zavděk oddělenými přírodními bazény, v nichž se voda filtruje. Jiná situace je na okolních ostrovech, kterých jsou kolem belizského pobřeží stovky a jsou obklopeny korálovými útesy a průzračným mořem. Některé větší se staly rezervacemi pro bohaté turisty z USA, ale na jejich prohlídku jsme tentokrát bohužel neměli dost času.

Jaksi samozřejmě jsem ale navštívil zdejší hlavní poštu – to se snažím dělat v každé zemi, kam zavítám. Ta původní před časem vyhořela a místo ní je teď parkoviště. Její podobu vidíme už jen na obrázku, který je vyvěšen na nové poště, která leží hned v sousedství.

Stará hlavní pošta v Belize City, která však už lehla popelem.

Nová pošta leží v sousedství té původní.

Nová pošta se skládá z jediné větší místnosti s několika okénky, za nimiž sedí poštovní úředníci, většinou samí muži.

Interiér nové pošty je poměrně skromný.

Poštovní schránky tu mají dvě – venkovní (v podstatě jen otvor ve zdi) a vnitřní (tvořenou větší bednou).

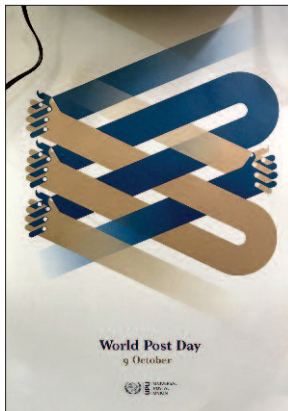
Vnitřní poštovní schránka.

Vedle venkovní schránky je vchod do dlouhé chodby, v níž jsou umístěny post boxy. Jde o způsob ukládání zásilek běžný v mnoha zemích světa (a zdaleka nejen rozvojových!), kdy doručovatelé nerozlišují poštu adresátům domů, ale ti si ji vyzvedávají ve svém boxu na nejbližší poště. Možná by se nad podobným způsobem mohla zamyslet i Česká pošta, dlouhodobě zápasící s nedostatkem doručovatelů (ale to je téma na samostatný článek, v němž si ukážeme, jak to dělají například v Austrálii).

Post boxy přístupné veřejnosti non stop.

Na poště měli vyvěšený plakát ke Světovému dnu pošty (9. října – den založení UPU) a taky výsledky zdejších pracovníků na akcích s tím souvisejících.

Plakát a výsledky WPD.

Stát Belize má něco přes 300.000 obyvatel, a tak není divu, že zdejší ministři mají na starosti více resortů. Na poště měli vyvěšený portrét ministra Edmonda Castra, ministra práce, dopravy (a tedy i pošty) a záchranných prací, a to na místě, kde většinou v úředních místnostech visí portréty hlavy státu.

Zdejší pošťáci žijí sportem a jsou na to hrdí – poháry a medaile získané na různých sportovních kláních hrdě vystavují v jedné z prosklených skříní v hale pošty. V dalších skříních vystavují hezké belizské poštovní známky, ty vám tu i ochotně prodají, jen si musíte dát pozor, abyste neudělali stejnou chybu jako já. V Belize se většina věcí prodává za americké dolary, ale mají tu i místní měnu, nazývanou rovněž dolar, ovšem belizský. Ten má vůči dolaru americkému stabilní kurz 2:1, takže když vám u okénka na poště řeknou za vybranou sérii pět dolarů, myslí tím ty místní a nehnou brvou, když jim dáte americké (o moc nešlo a alespoň si ochotný úředník trochu přilepšil).

Poslední atrakcí související s naším oborem mělo být v Belize místní muzeum, jehož webová stránka lákala na výstavu zdejších poštovních známek. Vypravili jsme se tam, ale výstavka už dávno skončila a místo ní tu byly vystaveny mince a bankovky.

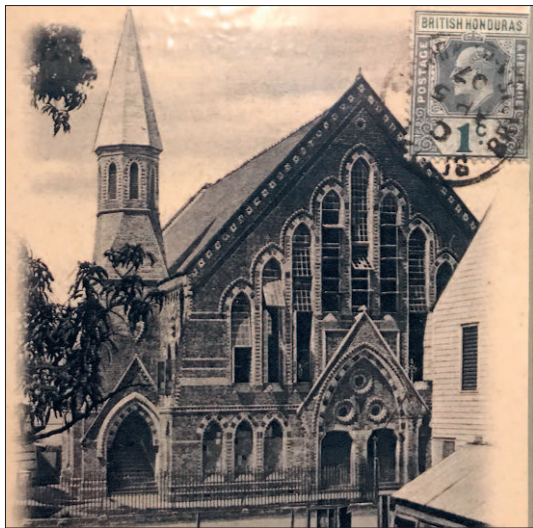
I tak to byl zajímavý zážitek, muzeum se totiž nachází v budově historické věznice, jejíž provoz skončil teprve nedávno, a exponáty jsou vystaveny v sále vzniklém vybouráním bočních stěn původních miniaturních vězeňských cel. Jedna z nich dokonce sloužila k věšení odsouzcenců a památkou na to byl otvor v její podlaze.

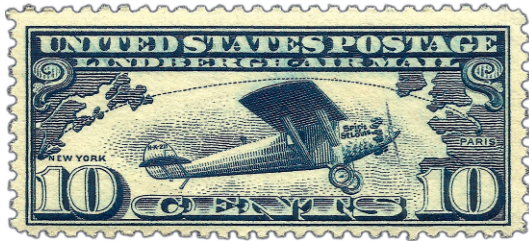
V téhle pochmurné atmosféře jsme si prohlédli výstavu o belizské historii, místy hodně krvavé, o krutých dobách otroctví a hraničních sporech se sousední Guatemalou, která velkou část Belize dodnes pokládá za své legitimní území. Dojemným exponátem je belizská vlajka, která byla objevena zasypaná v sutinách zřícených newyorských Dvojčat a nyní je tu vystavena ze zvláštní vitríny.

Nakonec jsme objevili i několik zvětšených reprodukcí historických pohlednic, ukazujících dávno podobu města.

Při cestě zpátky na loď (do Belize jsme totiž připluli) jsme narazili ještě na jednu připomínku pošty. V místním parku je vystavena velká maketa aeroplánu Spirit of St. Louis, s nímž tu slavný poštovní letec Karel Lindberg v roce 1927 přistál a zahájil tak leteckou přepravu v Belize. O několik měsíců před tím se stejným letadlem absolvoval slavný let přes Atlantik. Znovu zde přistál o dva roky později, 4. února 1929 (v ten den měl zrovna 27. narozeniny), v rámci prvního poštovního letu Miami – Panama, to však už bylo s dvoumotorovým hydroplánem Sikorsky S-36.

Maketa Lindbergova letadla, s nímž přepravoval i poštu.

Z Belize naše cesta vedla k dalším místům v Karibiku, jejichž názvy vonící dálkami každý filatelista dobře zná z exotických poštovních známek. I tam jsem se zajímal o zdejší poštovní historii, tomu se ale budeme věnovat zase někdy příště. ■